

Felician :

Nevihta.

Vsa družina je spala v eni sobi, po dva in dva, na posteljah in na tleh. Ob desetih so zaspali po vrsti: najprej najmlajši, komaj sedemletni Ciril, ki se ni nobene reči na svetu bolj bal kakor spanja; nato drug za drugim vsi bratje in sestre od Tončke do Metoda, zadnji sedemnajstletni Tone, ki se je učil ključavničarstva in nestrpno čakal, da postane pomočnik.

Oči so zaprli in zaspali trudni ljudje. V trenutku se je spremenila misel v sanje. Tenčica neresničnosti jim je padla čez zavest, na obrazih so zastali smehljaji in črte bridkosti.

Ura je bila polnoč. V neprostorni sobi je stražila poltema, dvoje stisnjenih oken je zevalo na cesto. Žarek luči, ki je padal s ceste skozi odprto okno, se je razlezel po stenah in obrazih. Telo se je tiščalo telesa, glava glave in med njimi se je kakor olje prelivala sapa mladih in izmučenih prsi.

Vročina čez dan razgrete ceste je izhlapevala iz tlaka, puhtela je iz zidovja in oblila trudne ude z znojno soparo, da so postali vročično mrzli in vlažni.

Slike sanj so v drznih poskokih begale čez obraze; naenkrat so se pokazale, naenkrat so izginile. Čez očetovo lice je jezdil mračni, drzni jezdec — skrb; poteze upadlega obraza so se bolestno krčile, kri je izginila, da mu je koža bledela. Jamice Cirilovega obraza so se za hip smehljale, kajti mlada in krasna žena se ga je dotaknila s svojo snežno roko, v rokah pa mu je ostal beli trnjev cvet z bodicami. Tone je bil nezadovoljen in je iskal prostost, v prozornem Tončkinem obrazu je dihala vdano hrepenenje po nemogočem.

Včasih je prešinil jek tišino: glas bolečine, smeha ali začudenja se je s težavo izvil iz stisnjenega grla in se čudno spremenjen razprostrl v noči. Po mišicah napol razgaljenega telesa je zagomazelo, kakor bi hotela sila s silo oživeti.

Vroč sapa se je zagnala v šipe, da so zazvene in daljni grom je narahlo pretresel ozračje.

Nihče ni čul, kako so zašklepetale šipe, kako trdo je butilo okno ob zid, nihče ni začutil vzdihla nasičenega neba. Monotono kakor prej je polzelo dihanje iz grl, prsi so se vzdigale in padale,

pod zaprtimi trepalnicami so živele sanje novo in drugo življenje, prostejše in lažje.

Sapa je zapihala močnejše. Še vedno je bila vroča in zaduhla, ali že je velo v njej nekaj osvežujočega, rezkega; tudi zagrmelo je močnejše. V daljavi za mestom nekje se je vzdignilo in vleklo se je s težavo, kakor bi umiralo. Na cesti se je vzdignil oblak prahu; ves roj se je vsul v sobo in se sesedel na znojnih telesih, da je hotela koža okameneti.

Očetove oči so se v sanjah napol odprle in razširile so se mu ustnice, da so se pokazali trdno stisnjeni zobje. Železni stroj se je premikal z divjo silo mimo njega. Iz črnega žrela so puhali črni sajasti ogorki, v vrtečih se kolobarjih so se sipali žareči vrtinci. Vročina razgretga železa je puhtela vanj in duh po olju se je širil. V rokah je držal težko kladivo. Kamorkoli se je ozrlo oko, povsod dim, v nižino padajoč in dušeč . . . in pa skrita misel: tu je pustil oče svojo silo, tu on, tu bo sin; do sem in nikamor čez . . . Zavihtel je železo, da se mu je roka trudno zganila.

Vihar se je bližal trenotek za trenotkom. S severnega konca mesta se je med usipanjem milijonov kapelj jasno in izrazito čul zategnjeni pisk strojne piščali, v vetru se je čulo topotanje posameznih koles.

Blisk je napolnil sobo z vijoletno lučjo. Hipno je vse zaživelo v njej; zazdelo se je, da vstajajo pošasti v njej, tako so se križale sence. Za hip so se pokazali v luči obrazi polni življenja, a takoj so vsi umrli v temi . . .

Ciril je hotel s silo obdržati igračo gosposkih otrok. Kdo ve, kako je prišla v njegove mlade, šibke roke? Toda imel jo je, njegova je bila, čeprav so mu jo hoteli iztrgati iz rok, pahniti ga, udariti po njem. Krčevito je stiskal pesti in bridko je ječal, ko se je v sanjah premetaval po postelji, da bi rešil ono, za kar je vedel, da je po naravnem pravu njegovo. Ali prehude so bile oči blede, črno oblečene gospe, ki so mu grabile pravico iz rok, in palica visokega gospoda se je tako tesno oprijemala njegovih udov, da je bolelo in žgalo. Izpustiti je moral in gledati, kako so ga pogazili. Pustiti je moral, da so ga okradli, da so ga izdali in povedali, da ni njihov in ne spada med kratkohladne počesance, ampak da je iz drugega sveta, zavrženega in brez pravice . . .

Blisk je osvetlil onemogli upor nežnega obraza, nemirno dihanje, težo udov.

Nad telesi je čepel v mraku dolgokraki pajek in dolga suha noga se je upirala ob materin obraz. Obokan in temnopisano poslikan trebuh, ki je počival na dolgih, dvakrat ukrivljenih nožnih stebelcih, se je skoro sesedal, se drgnil ob tla in mračno izginjal sredi sobe ... Bledi modrasi so se ovijali obrazov, blede noge, ki je ni zakrivala odeja, golazen v vseh barvah se je križem plazila. V trenutku je pričaral nebeški žarek vsa čarodejstva in v trenutku se je pogreznilo vse v temo, prav kakor v pravljičah o zakletem gradu.

V blisku se je solnčila na blazinici Tončkina roka, s stisnjenimi prsti, stisnjenih in temno nahuknjenih nohtov, morda nekoliko tresoča se, a še silno mlada in nežno topla ...

Med vetrom in dežjem so se začuli koraki osamljenega človeka, ki je besen od strasti hitel v viharo noč. Z vetrom pomešani odmevi koraka je hotel povedati silni noči vsakdanjo in malo veselo povest. Toda noč je v svoji razvijajoči se sili zadušila že kal, da se je le odlomek zaletel ob ogel in brez sledu končal; nihče ga ni slišal.

Prasknilo je na nebu in zagrmelo, kakor bi se stena stare hiše podirala — presunljiv krik, vse tiho in nato počasno padanje posameznih kamenov. In še predno se je umirilo, že se je iznova streslo nebo ter se užgalo od strele, kaplja za kapljo je butila ob šipo, vse težke kakor kamni.

Ura v zvoniku in ura na steni sta bili obenem ...

Mati se je zbudila in je šla zapirat okna. Blisk je obsvetil belo ženo z razpuščenimi lasmi, v belo haljo zavitega okostnjaka; kajti sedmim je že dala svojo kri in je nanjo čakala le še smrt ... Njene ustnice so se premikale, šepetanje, podobno šuštenju mladih lističev, je dihala iz njih.

Neurje se je približevalo z vsakim gromom in bliskom. Vsako minuto se je bolj nagosto užigalo nebo. Strele so švigale udar na udar, le še semintja je bil grom podoben oddaljenemu peketanju konjskih kopit.

Čirila je zbudila bolj silna luč kakor grmenje. Izgnan iz sanj se v prvem hipu ni zavedel, ali spi ali bdi. Vsakokrat, kadar je ognjena kača oblizala stene, so se mu preplašeno zaprle oči. Pod zaprtimi trepalnicami se je povrnil prejšnji blišč v bengalični luči; rdeče zvezde so plesale z zelenimi, rumene so se pršile v kolobarjih na vse strani. Prevzel ga je živalski strah in nekako nevedoma in počasi je nastala misel, da treska. Strah je prišel v ude in grlo, zadušil je glas že v spočetku.

Zunaj se je penil ples narave v vseh resničnih in namišljenih strasteh. Njegove orgije so presegale človeške iznajdbe. Naravne sile so igrale simfonijo, ki jo more le od daleč slutiti človeški razum, ki pa vendar že uspešno pripravlja sidra, da se zasidra v orkanu.

Tedaj so se prebudili drug za drugim, bratje in sestre, v svoji onemoglosti, v najrazličnejših čustvih, z najrazličnejšimi mislimi.

V materinih rokah je zaročljaj rožni venec, jagoda je padala za jagodo. Najstarejši, Tone, se je preobračal na postelji, tiščal si oči in skušal vnovič zaspati. Sestra Minka si je potegnila odejo čez glavo, njeno mlado in gorko telo se je treslo. Oče se je vzdignil in hrupno zakašljaj, prižgal je žveplenko in pogledal na žepno uro. Težak vzdihljaj se mu je izvil iz prsi, roki si je dal pod glavo in strmел v strop, kamor je pisala luč svoje pismo. Zazdehalo se mu je, branje je bilo dolgočasno, ker je mogel razbrati le njemu najbližje: vsakdanjost in neizogibnost dela. Cirila je tiščalo v prsih, ko so mu prišle na misel povesti, ki mu jih je pravil oče zvečer, predno je zaspal. O strašnih vojskah, požarih, potresih, hudih boleznih mu je pravil, o pravici in krivici. Nocoj se mu je zdelo, da posluša maščujoči glas tromb, ki poravnava vse na zemlji storjeno zlo. Spomnil se je, da leži v sosedni hiši ravno za steno mrlič in misel, ki ji ni odgovoril, ga je vprašala, kako človek umre? Bilo mu je tesno, da bi na glas zajokal. —

Na nebu se je meril blisk z gromom, strašno neurje je divjalo, ploha je hotela pobiti šipe. Kakor tuljenje gladnih volkov je odmevalo v viharju.

„Za duše v vicah ...“ je dejala mati, ki je začela glasno moliti. Ciril je ponavljal za njo spočetka v mislih, potem glasno. Njegove misli so se utopile v ponavljanju besedi. Da mora biti Kristus nad vse dober, mu je šinilo nenadoma v glavo. Počasi je začel izpuščati; le začetno besedo je še glasno poprijel. Med molitvijo je zaspal ...

Čez eno uro so spali vsi, zadnja je zaspala mati.

